

**ЕВРЕЙСКИТЕ ВОЙНИЦИ
НА ХИТЛЕР**

**БРАЙЪН
МАРК РИГ**

Прозорец
2021

Съдържание

<i>Предговор</i>	5
<i>Благодарности</i>	9
Съкращения	13
Увод	15
1. Кой е евреин?.....	21
<i>Фотогалерия</i>	36
2. Кой е мишлинг?.....	48
3. Асимилирането и преживяванията на евреите в германските въоръжени сили.....	86
<i>Фотогалерия</i>	118
4. Расовата политика и Нюрнбергските закони, 1933 – 1939.....	134
5. Политиката спрямо мишлингите се затяга, 1940 – 1943.....	182
6. Повратна точка и принудителен труд, 1943 – 1944.....	230
<i>Фотогалерия</i>	249
7. Освобождаване от расовите закони, позволено от Хитлер.....	267
8. Получаването на снизхождението	299
<i>Фотогалерия</i>	355
9. Какво са знаели мишлингите за Холокоста?	359
<i>Заключение</i>	381
<i>Бележки</i>	389

Знанието е по-добро от невежеството; историята е по-добра от мита.

Йън Кършоу, „Нацистката диктатура“

Предговор

Да пишеш история за евреи и мъже от еврейско потекло, служили във Вермахта, си е цяла история само по себе си. Разказът тръгва от един киносалон в Берлин и следва траекторията на една идея, превърнала се в деветгодишна мания, започнала с дипломна работа в университета Йейл и завършила с докторат в Кеймбридж и книгата, която сега ти, читателят, държиш в ръка. Началото е през 1992 г., когато се намирах в Гьоте-институт в Берлин, за да уча езика и да проучвам миналото на семейството си. Един от моите учители препоръча да гледам филма *Europa Europa (Ich war Hitlerjunge Salomon¹)*, с който да подобря знанията си по немски. Този филм е посветен на евреина Шломо Перел, който с подправена самоличност служил във Вермахта от 1941 до 1942 г. и учил в пансион на „Хитлерюгенд“ от 1942 до 1945 г. В киното един възрастен господин на стола до мен ми помагаше с превода на диалозите. След филма го питах за мнението му. Той отговори, че показаното прилича на собствената му история, и аз го поканих да поговорим на чашка.

Докато изпи няколко бири, Петер Милиес ми разказа за живота си през Втората световна война. Той е четвърт евреин и го призовали във Вермахта през 1941 г., с който прекарал три години на Източния фронт. След войната руснаците го пратили в лагер и се върнал в Германия едва през 1950 г. Този разговор ме наведе на въпроса дали и други като Перел и Милиес не са служили в германските въоръжени сили през Втората световна война.

Когато се върнах в университета Йейл, за да започна втори курс, се заех да проучвам въпроса, въпреки че професорите го смятаха за неприемлив. Мислех си, че ако открия двайсет мъже като Перел и Милиес, ще имам достатъчно

материал за интересно есе за горните курсове. През началния курс бях открил само седем живи хора от еврейско потекло, които бяха служили във Вермахта. Знаех обаче, че има и други и че за да ги намеря, трябва да се надпреварвам с времето, защото възрастните ветерани умираха с хиляди всеки ден. Затова, финансиран от Йейл, прекъснах за една година между първи и втори курс и заминах за Германия. Купих един лаптоп, малък принтер, видеокамера и голяма раница. Записвах на видео всяко интервю и понякога раницата ми тежеше над петдесет килограма. Искях тази година да открия трийсет ветерани от еврейско потекло, да търся документи из германските архиви и да овладее немския език добре.

Само през първия месец документирах преживяванията на повече от трийсет души. Това се оказа полезно за проучванията ми, защото информацията нарасна лавинообразно – онези, с които говорех, ми доверяваха имената на приятели и хора от семействата им, също служили във Вермахта в подобни обстоятелства. Пътувах из Западна Европа, предимно в Германия и Австрия, за да разговарям с тези мъже и да събирам документи от лични колекции.

През есента и зимата на 1994 г. живях в Берлин и учих в езиковия институт там. Тъй като много от интервюираните от мен хора живееха в Берлин, насрочвах срещите си с тях през седмицата, а и често ходех в берлинския архив *Deutsche Dienststelle* (Германски военен архив), в който се съхраняват повечето досиета на служилите в германския флот. За да съм по-ефективен, често ходех на срещите с мотоциклет. Само така можех да стигна до домовете на някои от хората. Изминах над двеста километра на отиване и връщане за среща с Александер Щалберг, адютанта на фелдмаршал Фон Манщайн, който живееше в замък в малкия град Гартов. Щалберг почина един месец след посещението ми. През зимата, пролетта и лятото на 1995 г. живях във Фрайбург, за да съм близо до военния архив в този град. През седмицата учех немски в Гьоте-институт, а през почивните дни пътувах за разговори с ветерани и за да събирам документи. Много помогна и това, че мъжете ме упътваха какво да търся в архива. През септември 1995

г., когато се върнах в Йейл, бях документирал стотици ветерани. Много от тях се оказаха висши офицери от Вермахта (полковник или с по-високи звания).

Като завърших Йейл, написах дипломната си работа в университета в Кеймбридж. През 1996 и 1997 г. прекарах много седмици в Германия, за да интервюирам ветерани и да събирам още документи. Посетих отново и някои от германските архиви.

Освен няколкостотин документа в берлинския *Bundesarchiv* (Държавен архив) и в мюнхенския *Institut für Zeitgeschichte* (Институт за съвременна история), архивите не разполагат с особено много систематизирана информация относно евреите или *Mischlinge* (лица със смесена кръв) във Вермахта. Но от разговорите с очевидци открих хиляди страници безценен първичен материал. Повечето от документите за това проучване са посочени от интервюираните лица.

Много от тях все още пазят писма, дневници и дори официални правителствени документи с подписите на Гьоринг, Кайтел и Хитлер.

Повечето събеседници подписваха формуляри за съгласие, с които ми даваха достъп до своите досиета в архивите. От 1994 до 1998 г., бях провел 430 разговора. Средно, един разговор продължаваше около 90 минути. Въпросите бяха разделени на три части: най-напред се интересувах от биографията на хората, след това обсъждахме прекараното от тях време във Вермахта, а после ги питах за подбудите им да служат във Вермахта и какво са знаели за Холокоста. Повечето от събеседванията ме насочваха към архиви и така достигнах до хиляди документи за мишлингите. Доколкото ми е известно, никой преди мен не е проучвал тези документи. Разговорите попълниха много от празнините, които документите оставяха. За щастие, повечето ветерани вече бяха готови да говорят и много от тях разказаха неизказани досега неща.

Разговорите ни ги връщаха в забравена и сподавяна среда, където смесваха истории от миналото с наученото след това. С огромно вълнение си спомняха старите времена и говореха безспирно за младостта си. Често някой

осемдесетгодишен старец сякаш си връщаше личността на двайсетгодишен младеж и разказваше мислите и чувствата си в Третия райх така, сякаш той все още съществува. Неведнъж съпругата му или децата му (или цялото семейство) оставаха изненадани от чутото от своя съпруг или баща.

Мнозина бяха решили да забравят миналото си, защото за разлика от войниците от победилите страни, победените рядко имат много слушатели, а още по-малко благоразположени такива, което важи с особена сила за нацистка Германия. Но изправени пред млад и заинтересован студент, повечето от хората отваряха домовете и сърцата си.

Смятам, че повечето от моите събеседници бяха искрени. Не се чувстваха застрашени от човек на възрастта на внуците им, който иска да разбере какъв е бил животът на един мишлинг. С усилие обяснявах, понякога за първи път, унизителното си и болезнено минало, знаейки добре, че днешното общество не би разбрало напълно ситуацията, в която са се намирали. Показанията им, изглежда, подкопаваха стереотипите за Вермахта, нацистките преследвания и моралното поведение, а разказите им свидетелстваха за ужасяваща и неясна история.

В този труд използвам и анализирам редица термини („мишлинг“, „мишлинги“, „полуевреин“ и „четвърт евреин“), които са с нацистки произход и първоначално са имали за цел да очернят всички, които Хитлер определя по този начин. Нека категорично да изтъкна тук онова, което според мен е напълно очевидно в книгата: тези термини и идеята им (но не и хората, за които са се прилагали) са част от тогавашното мислене и тогавашния план за геноцид, които цивилизованият свят трябва да помни и порицава навеки.

Благодарности

Задължен съм на толкова много хора и организации, че е просто невъзможно в това ограничено място да изредя всички и да им благодаря за различните начини, по които ми помогнаха, но в сърцето си нося благодарност към всеки един от тях. Преди всичко благодаря на онези 430 души, които споделиха личните си истории – ако не искаха да отворят сърцата и домовете си пред мен, тази книга нямаше да съществува. Специално благодаря и на професорите, които ме направляваха в моето академично израстване. За споделената мъдрост по време на следването ми в университета Йейл благодаря на професорите Пола Хайман, генерал Уилям Одом, Джерфи Самънс и Хенри Търнър. За усилията отвъд онова, което дългът повелява по принцип и като ръководител на дипломната ми работа в университета в Кеймбридж, както и за това, че уреди прехвърлянето на моите документи в постоянната колекция на Бундесархива, благодаря на професор Джонатан Стайнбърг.

Благодаря на всички, които прочетоха ръкописа и дадоха безценни съвети: Ади Багс от Американския военен университет; Майкъл Беренбаум от Юдейския университет; Марк Бернхайм от Университета Маями в Охайо; Майкъл Бригс от издателството на Канзаския университет (високо ценя неговия професионализъм и съвети); Лесли Брисман от университета Йейл; Лорънс Бъриан, доктор по право, Питър Кан от *Hochschule für Musik* във Франкфурт; Криск Кларк от университета в Кеймбридж, Джеймс С. Коръм от Школата за авангардни изследвания на BBC в базата на BBC „Максуел“, Лио Дохърти, Ханс-Йоахим Флиднер, директор на *Kulturamt Stadt Offenburg*; Джон Фаут от колежа „Бард“; Жигор Фремке, доктор по право; Йоахим Геде от университет *Brandeis*; Уилям Годси от Института за икономическа и социална история към Виенския университет; офицер от запаса, бивш морски пехотинец майор Брус Гъдмънсън, работил в щаба на морската пехота на САЩ; Пола Хайман от университета Йейл; Еберхард Якел от университета в Щутгарт; д-р Стан Лийви от медицинската школа в Йейл; Джефри Мегаргий от Музея на Холокоста

във Вашингтон; Манфред Месершмит, бивш директор по исторически проучвания към Германския военен изследователски център във Фрайбург; Георг Майер (Германски военен изследователски център, Потсдам); Гюнтер Монтфорт от Държавния военен архив във Фрайбург (той знае колко много значеше за мен помощта му); Кевин Мърфи, доктор по право; Норман Наймарк от Станфордския университет; капитанът от запаса Хорст фон Опенфелд (адютант на Щауфенберг), Патриция фон Папен-Бодек (доктор на науките от Колумбийския университет); Хайнц Пуп от Тексаския университет А&М; д-р Фриц Редлих от Медицинската школа в Йейл; Алекс Ромен, доктор по право; Джефри Самънс от университета Йейл; бившият канцлер на Германската федерална република Хелмут Шмит (*Die Zeit*); Ханс Шмит от Вирджинския университет; барон Никлас Шренк фон Нотзинг за неговия архив, Фридрих Шулер от университета на щата Портланд; Денис Шоултър от Колорадския колеж; Франк Сноудън от университета Йейл; Джонатан Стайнбърг от университета на Пенсилвания (високо ценя неговата помощ и подкрепа през годините); Лора Съдхаус, Нейтън Столцфус от университета на щат Флорида; Стивън Уелц от университета в Мелбърн; Чарлз Уайт от Американския военен университет и Лотар Цайдлер от университета Рутгърс.

Благодаря на математиците и статистиците за ценните им съвети във връзка с главата, посветена на асимилацията: лейтенант Едмънд Клейтън от морската пехота на САЩ, доктор по физика от университета на щата Луизиана; инструктора Сибил Клейтън от университета на щата Луизиана; Мони Макгий от колежа „Хънтър“; и Стан Стивънсън от щатския университет в Югозападен Тексас.

Специални благодарности на онези мишлинги, които прочетоха този труд, за безценните им коментари и критика: Фридрих Барух, Герхард Бир, д-р Роберт Браун, Клаус Флори, Вернер Голдберг, Михаел Гюнтер, д-р Рудолф Харди, Михаел Хаук, Хелмут Крюгер, Ото Лудериц, Ернст Лудвиг, Емил Лукс, Ханс Рехфелд, Рихард Рийс, Удо Рул, докторът по право Петер Шлисер, капитанът от запаса Хелмут Шмьокел (командир на подводницата U-802) и д-р Ханс Вейл (от университета Йейл).

През годините ми помагаха по различни начини и други хора по: Пол Барби; Мартин Блох, Пиърс Брендън (Архив на Чърчил, университетът в Кеймбридж), д-р Кели Д. Браунел (от университета Йейл), Марлис Флештебесус, ректорът Хю Флик младши (от университета Йейл), Джон Франкен, д-р Юрген Гронау, ректорът Сюзън Хаусер (от университета Йейл), Барбара Джейкъби, Тони Клайн, Рамзи Макмълън (от университета Йейл), Бийти Майер, Дан Найхъс, Марилий Риг, Мери Риг-Далби (от школата за медицински сестри в Йейл), полковник Мартин Сенекевич (*Bundesministerium für Landesverteidigung* във Виена, Австрия), Бари Смит, Хенри Сусън, д-р Хауърд Спайро (Медицинска школа в Йейл), Георг Зюдхаус, Джон Вайц и д-р Кван-са Ю. Благодаря на всички вас.

Благодаря на теолозите и равините за проникновенията и съветите относно главата „Кой е евреин?“. Гай Картър от Йезуитския колеж в Ню Джърси; равин Залман Корлин от *Ohr Somayach Yeshiva*; равин Барух Фридман-Кол от събора Бет Цедек; равин Довид Готлиб от *Ohr Somayach Yeshiva*; равин Аврахам Лабер от събора Бет Тефилах; Шийла Рабин от Йезуитския колеж в Ню Джърси; Регина Шнайдер от *Walter Bader Realschule* в Ксантен; и Волфгант Шнайдер от *Städtisches Stiftsgymnasium* в Ксантен.

Дълбоко впечатлен останах от служителите на архивите и библиотеките, с които работих навсякъде по света. Онези, които ми помогнаха най-много през последните девет години, са Дейвид Лоу от библиотеката на университета Кеймбридж, всички служители на библиотеката на университета на Морската пехота, всички служители в библиотеката на университета Йейл, Петер Там, директор на *Institut für Schiffahrts-und Marinegeschichte* в Хамбург, Милтън Густафсън от Националния архив на САЩ във Вашингтоон, Торстен Зарвел от Бундесархива в Берлин, Бернд Герике и Петер Хергарт от *Deutsche Dienststelle* в Берлин, Роналд Меенц в Бундесархива в Аахен и директор Манфред Кериг и Гюнтер Монтфорт от Държавния военен архив във Фрайбург. Бих искал да спомена безбройните други хора, които ми помагаха и ме подкрепяха. Стотици други ме хранеха и ми даваха пари за изследването. Стипендиите, които ми

позволиха да проведе проучването, са: стипендия „Рихтер“ от колежа „Силман“ към университета Йейл, стипендия „Хоровиц“ от Фондация „Хилел“ от Йейл, стипендията за проекти на студенти от горните курсове, отпусната по решение на ректорите Джудит Хакман и Ричард Бродхед от университета Йейл, стипендията „Маршал Алисън“, предоставена два пъти от комисията „Маргарет Лафлин Маршал-Джон Алисън“ към Катедра „История на изкуствата“ на университета Йейл, няколкото стипендии, предоставени от Германската служба за академичен обмен (DAAD), стипендията „Хенри“ за научна работа в университета Кеймбридж, стипендията за пътни разноски от колежа „Дарвин“, *Claussen Stiftung* и *Die Zeit Stiftung*. Благодаря и на моите рецензенти Ричард Еванс (университет Кеймбридж) и Макгрегър Нокс (Лондонска школа по икономика).

На последно място благодаря на търпеливата си съпруга Стефани за петте години ценни мнения и редакции.

Поради изключително деликатния характер на този материал съм се съветвал с много хора с различно минало. Отрано осъзнах, че колкото повече конструктивна критика успея да събера, толкова по-добър ще е този труд. Надявам се, че съм написал добре документирана творба, разкриваща една тъмна страна на Третия райх и ненапълно проучена до този момент част от дейността на Хитлер. Надявам се този труд да е уважителен към многобройните хора, които споделиха преживяванията си с мен. Всички грешки в този ръкопис са единствено мои. Повечето от споменатите в книгата хора имаха възможност да прочетат онова, което съм писал за тях, преди да публикувам тази книга. Всички грешки в представянето на техните истории са единствено мои. Аз съм правил всички преводи освен в случаите, когато съм се възползвал от превод на друг автор. Всички грешки в преводите са единствено мои.